

Erindring indsendt til Københavns Stadsarkiv i 1969
af Knud Olsen fra tiden omkring 1900

jeg mindes -----

"De gode gamle dage", disse ord hører man ofte udtalt, men var disse gamle dage virkelig så gode? Absolut nej thi den tid kan absolut ikke sidestilles med året 1969, og jeg skal gerne give adskillige eksempler, hvorfor disse fordums dage ikke var så rosenrøde endda, thi en masse grelle eksempler fra den tid mindes jeg mange gange, nu da jeg selv er gået ind i pensionsalderen.

Jeg mindes den tid, som for småkårsfolk var en fornedrelses og dikriminerende tid hvor småmanden, og ikke mindst hans familie tit og ofte sloges med arbejdsløshed, og med den deraf følgende sult og nød, thi dengang stod intet socialkontor rede til at yde hjælp i sådanne krisesituationer, der var kun en vej, fattigvæsenet, og det blev af arbejderne betragtet som en skam at søge hjælp og bistand der, hvorfor der forsøgte at klare dagen og vejen ved at spænde livremmen ind, og så sidst men ikke mindst ved hjælp af lånekontorerne, der var jo altid en eller anden las som kunne stemples.

Jeg mindes de utallige lånekontorer, især i de tæt bebyggede arbejderkvarterer, særligt var Vesterbro og Nørrebro velforsynet med disse etableringer, og mangt et konfirmationsur har vandret den vej, for aldrig mere at komme ejermanden ihænde igen, og en nogenlunde pæn vest til habitten, kunne der da altid lånes 50 øre på, så var dagen da reddet ved hjælp af et pund madfedt og et kvart rugbrød, salt var der da som regel i saltkarret hjemme i spisekammeret, men det var som regel også det eneste der stod på hylden.

Som kristianshavnerdreng var jeg jo søn på nært hold, jeg har fra lille purk entret i rejsningen på finneskuderne som lossede deres trælast langs overgadens stensatte kajer, og mange utuskestreger lærte man vel ved omgangen med de finske, svenske og norske sømænd når man besøgte disse ombord, jo jo drengene fra Kristian Firtals gamle bydel var nu engang gjort af et noget andet stof end dem udenfor bydelen. Vi lærte efter naturmetoden at stå på egne ben længe før konfirmationen, og vi lærte også hvordan man inde på skibsbrødbageriet på Islands plads, altid kunne få en skonrog eller skibskiks, ved for bagersvendene at stikke om i Prinsessegade og hente et sæt, det vil sige en halv flaske brændevin og en flaske skibsøl, der dengang kostede den formidable sum af 19 øre.

Jeg ser ofte for mig den store strøm af arbejdere som i blå bluse og træsko vandrede ud ad Refshalevejen, for at arbejde på B og W skibsbyggeri for en ugeløn på 14-15 kr. for en 60 timers arbejdsuge, der kunne man tale om de grå masser. Jeg husker også vinterdage når frosten bed hvordan vi drenge listede os bag på vognmandskøretøjerne der kørte cinders fra Christiansholms fabrikker, for at rive noget af læsset ned så der kunne blive en kende varme hjemme i de som oftest iskolde stuer.

Jeg mindes ofte vinterdage når jeg sidder lunt indendøre, den gamle linie 9 "Papegøjen" kaldet, den havde endestation på Bodenhoffs Plads, og dengang var der skam ingen skærm med vinduer foran vognstyrerens plads, nej han stod fuldstændig udsat for vejr og vind, sne og kulde og tit var deres svære overskæg og kapper et helt panser af is når de stod af vognen ved endestationen derude.

Jeg husker de unge kadetter som kom fra orlogsværftet om eftermiddagen efter endt tjeneste, det blanke lakbandoler med den lille hvidskæftede dolk, syntes vi drenge at være noget af det flotteste vi nogensinde havde skuet for vore øjne, og mange drengeønsker var vel at blive een af dem når tiden var inde, men ak det er ikke for svin at komme i kanceliet, de roder, jeg selv opnåede aldrig at blive kadet.

Også de små grønne motorfærger husker jeg endnu, prisen var 5 øre fra Christianshavn til Kongens Nytorv, men hvem ville dog ofre 5 øre på en sejltur til Kongens Nytorv, næh, den kunne anvendes til brystsukker, for eksempel 3 bismarksklumper med røde streger,

eller et stykke blokchokolade, som også kostede 5 øre dengang, men sådan er der jo så meget som har forandret sig.

Jeg husker vi drenges drabelige slagsmål oppe på volden, som dengang endnu ikke var friseret og anlagt med linialrette stier og spadserengange, næh da var voldens skrån timer en sand urskov af blomstrende og duftende hvidtjørn, et sandt eldorado for os drenge hvor vi kunne lege og slås af hjertens lyst uden at voksne blandede sig deri, og store bededagsaften udkæmpede vi deroppe vore dyster med andre gaders drenge, og, tit vankede der brådne pander når de lange stave blev svinget i luften og mange ar stammer fra den tid da der kæmpedes på livet løs oppe på den gamle vold.

Selvfølgerigt holdt vi os ikke altid på de hjemlige gebeter, men begyndte at strejfe ud i andre bykvarterer også, og jeg tror jeg tør sige at inden jeg var fyldt 10 år havde jeg set og oplevet hele København, på både godt og ondt.....

Wonderfull Copenhagen, Navnet ligefrem lyser af solskin og sommer, men i forrige tider var solskinet vist nærmest beregnet for den bedre del af borgerskabet, thi småkårsmanden der med en arbejdsuge på 60 timer, havde ikke megen tid til at nyde hverken solen eller sommeren, thi i disse tider var der rigtignok ikke noget der hed ferie for en håndværker eller arbejdsmand, deres ferier faldt som regel om vinteren i de ofte langvarige arbejdsledsperioder, hvor det var småt med både mad og varme.

København har alle tider været en by på både godt og ondt, for arbejderstanden vel nok mest ondt, thi tiden omkring århundredeskiftet kunne være slem ved fattigfolk i storbyen, især ved vintertid hvor der savnedes både at bide og at brænde i tusindvis af småkårs hjem og kulpilleriet i havnen var eet af de billeder fra den ældre tid som ofte manes frem i min erindring. Apropos erindringer, dem har man jo et utal af bl.a. husker jeg som dreng, da kongen indviede den forlængst nedrevne Knippelsbro, det var i året 1909, der så jeg for første gang en konge nemlig Frederik d 8, men han forekom mig ikke at være noget særligt strålende, men sådan så en konge altså ud, kun et ganske almindeligt menneske, derimod var jeg meget betaget af udsmykningen af broen, thi den var pyntet med skjolde og flag, det var fest farver for alle pengene.

Ak ja, tiden iler med stormskridt, og vi fra den tid er blevet gamle og grå, meget har forandret sig her i vort herlige København, og jeg mindes med vemod den gamle aborrepark som måtte forsvinde da vor første tunnelbane skulde anlægges, og meget andet fra den gamle tid, er også gået alt kødets gang, hvor er de herlige gamle hestedrosker, autotaxas og taxamotors 4 cylindrede drosker, hønen ad Nørregade, de farverige Frederiksberg sporvogne og sidst men ikke mindst de hestetrukne omnibusser der kørte ad Strøget og ad Købmagergade, væk er meget af fortiden, og ofte kan jeg ved mig selv sige med den gamle digter der skrev, "På skubkærrer triller de minderne bort" og noget sandt er der vel deri, men selvfølgelig kan man ikke standse udviklingen, den må nu eengang gå sin gang, også i vort herlige København, men alligevel.

Vi fra den ældre tid, vi har jo set og fulgt udviklingen, og set hvorledes tiden har udbygget hele vor by, set hvorledes der er blevet lysere og venligere mange steder, vi har set hvorledes den sociale forsyning stadig udbygges, vi har set store parkanlæg blive til, Utterslev mose, Valbyparken og da kolonihaverne forsvandt den dejlige Enghavepark, vi har set nye skoler, nye hospitaler blive bygget f eks Bispebjerg og Lersøpark hospitaler skyde i vejret, jeg mindes endnu den gamle Lersø, hvor rørene stod tæt som lianer ved en tropeflod, jeg mindes vore lege i den tætte bevoksning hvor stierne snoede sig ud og ind gennem rørene, og jeg mindes ofte bøllerne som betragtede Lersøen som deres domæne, men vi drenge var jo lette til bens, så vi hurtigt kunne komme af vejen dersom en af dem havde fået en tår over tørsten.

Med fryd mindes jeg også de store svære politibetjente som patrulierede vore gader, de var nærmest frygtindgydende med deres blanke hjelm, og de mindst 3 alen lakbælte som skulle til for at nå om deres svære korpus, men som regel bankede der et varmt hjerte bag deres lange kapper, men ve den slubbert som blev taget i noget ulovligt og fik en øretæve af lovens håndhæver, han kunne sikkert mærke det lang tid derefter.

Jeg mindes de udstrakte rabarbermarker for enden af den gamle nordvestvej, en herlig tumleplads for kvarterets ungdom, for ikke at tale om ladegårdsåen med dens sivklædte bredder, hvor ungerne badede når der vel at mærke ikke var en betjent i nærheden, dengang var åen en klar langsomt glidende vandstrøm, hvor man kunne se gedderne stå mellem vandplanterne der voksede på åens sandbund, man må sige at åen har forandret karakter siden da.

Jeg mindes også byens forlystelsesliv dengang, de herlige varieteteatre såsom Kisten, Vinterpaladset, Parisienne på Vesterbrogade og White Star ved voldgraven på Amager, samt de gamle dansesaloner Figaro, Phønix, Kæden og andre af samme slags, det var etableringer hvor ungdommen mødtes for at danse, og for eventuelt at finde sig en pige for en aften eller måske for hele livet, thi mange ægteskaber har fået deres start fra en af de offentlige dansesaloner, jo der var dengang mange steder hvor morskaben florerede, hvem husker vel ikke gamle Korups have i Valby, eller Ny Ravnsborg på Vester Fælledvej samt Alleenberg og Sommerlyst i Frederiksberg alle, steder hvor jævne folk mødtes for at politisere over en stjernelager, medens der var lidt underholdning fra den i haven åbne tribune, jo, jo også den gang kunne man more sig festligt, folkeligt og fornøjeligt, selv om hverdagen ofte var trist og grå.

Byens originaler, var jo noget der hørte med til bybilledet, der var f. eks. skikkelser som jomfru tidsfordriv, scheibelein, pudse peter, fløjtekarl og andre senere tilkomne originaler såsom krølle charles og filosofen fra Magstræde, men alt i alt ganske harmløse mennesker, som måske nok var noget, grov i kæften, men alligevel.

Besøg af udenlandske fyrster med deres familier, var jo også dengang, et særdeles farvestrålende skuespil, som gerne blev set på af Københavns befolkning, og herregud det var jo ganske gratis....

Ganske gratis var jo også det storslåede skuespil når den kgl danske marine havde stabelafløbning på orlogsværftet, thi da var der et strålende, opbud af både militært og civilt personel, og jeg må da sige at der blev forevist en kolektion af strålende ordner, guldgalonerede uniformer samt trekantede hatte både med og uden fjerbusk, samt nypudsede sabler med både guldbelagte sværhæfter og ciseleringer så det halve kunne være nok, men farver var der sandelig på alle de høje herrer, hvem de så ellers var, men selvfølgelig det var jo altid noget udenfor det daglige grå hverdagsliv, så det blev vel også indsuget med alle sanser, thi kravene fra den lille mand var jo ikke så store dengang.

Det stærkeste indtryk, eller nogle af de stærkeste var når jeg sammen med min far overværede og påhørte de dengang ledere af det socialdemokratiske parti, når de på en af voldens bastioner holdt deres flammende og opildnende taler til byens arbejdere, eller når de en sommeraften fremlagde de perspektiver og de goder som også arbejderne havde ret til at få deres del af, ja da må jeg sige at det var noget af det der har gjort et særdeles stærkt indtryk på mig, jeg husker endnu ganske tydeligt sådanne ledere som A.C. Meyer, Peter Sabro, Borgbjerg og sidst men ikke mindst Tobaksarbejderen Th. Stauning, disse mennesker står stadig lysende for mig fra den nu svundne tid, en tid som aldrig vil eller må vende tilbage, thi smakårsmanden som nu har fået del i de goder som han selv ved sine hænders arbejde har været med til at frembringe, dem må han holde fast på, og aldrig, ja aldrig lade den slippe sig af hænde.

Ja, disse få linier er efter min hukommelse skrevet ned, måske kan der være en eller anden huskefejl, men tilgiv mig.

Indsendt af
pensionist Knud Olsen.
Tingskrivervej 7 Stuen th.
2400 Kbhvn N. V.